

se vězením od 1 do 3 měsíců, které může býti po případě zostřeno; svůdce trestá se těžkým vězením stejného trvání. (§ 501 tr. z.) Lhostejno jest, zda manželství, které švagrovství zakládá, v čas spáchaného smilstva smrtí jednoho ze společníků manželství již bylo zrušeno neb ne (nál. nejv. s. dv. ze dne 5. října 1858, tr. jud. č. 3, sb. »Glaser« č. 887). Po odbytí trestu jest z úřední povinnosti o to pečovati, aby další spolubydlení dotýčných osob se zamezilo.

Podobná ustanovení obsahuje i trestní vojenský zákon (§§ 410, 774) a trestní zákon pro Bosnu a Hercegovinu (§§ 206, 455).

Dle § 192 osnovy nového tr. zák. trestá se vzájemné souložení příbuzných vzestupující a sestupující linie (krvesmilstvo) ve vzestupující linii jako zločin kázníci od 1 do 5 roků nebo vězením od 6 měsíců do 5 roků, v sestupující linii jako přečin vězením od 1 dne do 2 roků. Souložení mezi sešvagřenými v linii vzestupující a sestupující podobně jako mezi sourozenci ať plnorodými nebo polorodými trestá se tvořic přečin vězením v trvání od 1 dne až do 2 roků.

Kupec.

I. Pojem.

Dle čl. 4 obch. z. dlužno za kupce pokládati toho, kdo obchody po živnostensku provozuje. Jest tudíž pojem kupce dle obch. zákona mnohem širší, než jak jej dosavadní obyčej a jmenovitě názor lidu vytvořil. Aby se možným nedorozuměním předešlo, rozeznává obchodní zákon :

1. kupce s větším obchodním závodem, tudíž kupce v nejširším slova smyslu, obyčejně »velkokupci« zvané a

2. kupce s menším obchodním závodem. Ke kupcům prvního druhu patří všichni ti, na které se vztahují ustanovení obchodního zákona o firmách, obchodních knihách, prokuře a obchodní společnosti. Ke kupcům druhého druhu sluší čítati kramáře, hokynáře, vetešníky atd., vůbec obchodní osoby, jichž živnost rozměry řemesla nepřesahuje, tudíž řemeslníky ve smyslu § 14 živn. ř. (čl. 10 obch. zák. a § 7 úv. zák.).

3. Ke kupcům ve smyslu čl. 4 obch. z. patří též osoby ženské, které obchody po živnostensku provozují. Tento pojem nesmí se zaměňovati s pojmem manželky obchodníkovy, která manželu svému v obchodě pouze pomáhá a tudíž kupcem ve smyslu čl. 4 není.

4. Sporno jest, zda obchodní společnosti jako takové sluší za kupce dle čl. 4 obch. z. pokládati. Názory rozcházejí se v tom, zda jednotliví členové, či společnost sama jest kupcem.

5. Za kupce ve smyslu čl. 4 obch. z. pojímati dlužno jednotlivé účastníky sdružení za účelem jednotlivých obchodů na společný účet (čl. 266—270 obch. z.) a to tím spíše, ježto čl. 269 obch. z. stanoví, že z obchodů, které jednotlivý účastník (podílík) s třetí osobou uzavřel, on sám vůči této třetí osobě jest práv a zavázán. Naproti tomu není kupcem akcionář, komanditista, tichý společník a člen výdělkového a hospodářského společenstva, ježto o nich nelze tvrditi, že by obchody v jich jmenované vlastnosti provozovali.

6. Také stát a jiné korporace mohou obchodní živnosti provozovati a mohou býti tudíž kupci. O tom stanoví obchodní zákon v § 8 úv. zák. následovně: Rozhodnutí o tom, kdy státní podniky do obchodního rejstříku se zanéstí a tudíž ustanovení obchodního zákona o firmách, obchodních knihách a prokuře na ně se vztahovati mají, děje se cestou nařizovací.

II. Náležitosti pojmu »kupec.«

1. Za kupce sluší pokládati pouze toho, kdo obchody ve vlastním jméně provozuje. Definice čl. 4 obch. z. jest v tom směru neúplnou, neboť nelze přece prokuristu a obchodního zmocněnce za kupce pokládati, ačkoliv oba obchody po živnostensku provozují.

2. Uzavírání obchodů musí se díti po živnostensku, to jest, musí se jeviti jako stálá činnost výdělková. Při tom může být pouze vedlejším povoláním, vedle jiného nekupeckého povolání, s použitím zvláštní místnosti nebo bez ní, trvalá aneb jen v jisté roční době provozovaná, pokud jen jest tu úmysl živnostenský.

3. Předmětem živnostenského provozování musí býti obchody, t. j. nejméně základní obchody ve vmyslu čl. 271, 272 obch. z. Provozování jich ve velkém neb malém nerozhoduje, vyjímaje případy následující: *a)* jde-li o spracování věcí osob jiných za tím účelem odevzdaných (čl. 272 č. 1. obch. z.); *b)* při dopravě osob (čl. 273 č. 3 obch. z.); *c)* při tiskárnách (čl. 272 č. 5 obch. zák.). V těchto případech lze mluvit o živnosti obchodní jen tehdá, platí-li se z ní daň v § 7. úv. z. vytknutá. Tak Randa, Právo obchodní, 1894, str. 58.

III. Právní poměry kupcův.

1. Řádně vedené obchodní knihy kupců podávají ve sporech obchodních mezi kupci pravidelně neúplný důkaz (čl. 34 obch. z. viz odst. IV.).

2. Jednotlivá jednání kupcova, pokud náležejí ku provozování jeho obchodní živnosti, sluší pokládati za obchody, při čemž jest lhostejno, provozuje-li týž absolutní obchody (čl. 271 obch. z.) nebo některý z relativních obchodů čl. 272 obch. z., nutno jest však, aby se v tomto případě jednalo o právní jednání (smlouvu).

3. Smlouvy kupci uzavřené dlužno v pochybnosti pokládati za smlouvy ku provozování jeho obchodní živnosti patřící (čl. 274, 1 odst. obch. z.); podobně i dlužní úpisy jím podepsané, pokud z nich opak nevysvítá (čl. 274, 2 odst. obch. z.). Při tom je lhostejno, je-li na dlužním úpise podepsána firma neb občanské jméno kupcovo. Čl. 274 obch. z. obsahuje dvě právních domněnek, z nichž prvá je zvratitelnou (praesumptio juris), druhá nezvratitelnou (praes. juris et de jure); obě domněnky jsou ku prospěchu toho, kdo žádá posuzování jednání dle práva obchodního, tudíž právě tak proti kupci, vůči němuž jisté jednání platiti má za obchodní jednání, jako proti kontrahentovi, žádá-li tento posuzování jednání dle práva obecného.

4. Kupci mezi sebou jsou oprávněni při vzájemných obchodech i bez předchozí úmluvy neb upomenutí žádati 6⁰/₀ úroky z pohledávek ode dne jich splatnosti, t. j. od toho okamžiku, kdy splnění pohledávky právně se dalo očekávati (čl. 289 obch. z.). Ustanovení toto platí však pouze při obchodních jednáních kupců mezi sebou a nemá místa, nalézá-li se věřitel in mora accipiendi.

5. Obstarává-li kupec u provozování obchodní živnosti jinému kupci nebo jiné osobě jisté záležitosti, neb obstarává-li jisté služby, může za to žádati i bez předchozí úmluvy provisi a jedná-li se o uschování jisté věci, zároveň též poplatek za uschování (skladné) dle sazeb v místě obvyklých. Ze svých zápůjček, výloh a záloh může ode dne jich poskytnutí neb vynaložení počítati si úroky (čl. 290 obch. z.). Obstarávání záležitostí

pro jiného kupce neb jinou osobu nemusí v tomto případě spadati do oboru jeho obyčejného obchodního působení, což při poradách o obchodním zákonu výslovně bylo uznáno. Uvedené nároky vůči nekupcům neb jiným osobám může kupec ku platnosti přivésti netoliko tehdy, jednal-li na základě určitého rozkazu, nýbrž i jednal-li bez něho jako jednatel bez příkazu.

6. Je-li mezi dvěma kupci poměr běžného účtu (contocorrente), má ten, jemuž při závěrce přebytek náleží, právo, žádati ode dne závěrky úroky z celého obnosu, třeba by v něm obsaženy byly již úroky (čl. 291 obch. z.) (Viz čl. Účet běžný.)

7. Návrh, příkaz nebo plná moc pocházející od kupce v obchodní živnosti nezanikají smrtí tohoto, pokud z jeho prohlášení neb jiných okolností opak toho neplyne (čl. 297 obch. z.). Příkaz liší se od plné moci tím, že jednající na základě jeho jednati může i ve svém vlastním jméně jakožto komisiionář, kdežto při zmocnění jedná se vždy o jednání ve jméně mandantově; příkaz týká se spíše vnitřního poměru mezi mandantem a mandatářem, kdežto zmocnění má na mysli poměr vůči osobám třetím.

8. Přijal-li kupec poukázku (assignaci) naň vydanou vůči tomu, v jehož prospěch ona zní, jest zavázán ji této osobě splniti. Prohlášení o přijetí na písemní poukázce psané a podepsané sluší pokládati za slib placení daný assignatáři (čl. 300 obch. z.) (Viz čl. Assignace a Bon.)

9. Poukázky a listy závazkové vydané kupcem na peněžité plnění nebo jisté množství věcí zastupitelných neb cenných papírů na řád znějící mohou býti rubopisem (indossaci) převedeny, není-li závazek plnění podmíněn vzájemným závazkem plnění strany druhé. Ku platnosti listiny nebo rubopisu (indosamentu) není třeba, aby obsahovaly právní důvod závazku (causa). Kdo takovou poukázku přijal, jest tomu, v jehož prospěch jest vydána, nebo na kterého byla rubopisem převedena, povinen plniti (čl. 301 obch. z.).

Rozdíl mezi čl. 300 a 301 obch. z. jest ten, že prvý z nich jedná o poukázkách, při kterých musí býti pouze adresát kupcem, kdežto druhý (čl. 301) má na zřeteli poukázky pouze kupci vydané, při čemž jest lhostejno, jsou-li poukázaní (indosanti a indosatáři) kupci čili nic.

10. Bylo-li zboží neb jiné věci movité kupcem při provozování jeho obchodu zcizeny a odevzdány, nabývá k nim poctivý nabyvatel práva vlastnického i v tom případě, nebyl-li kupec zboží zcizující vlastníkem jeho. Vlastnictví dříve nabyté, jakož i každé dřívější nabyté věcné právo (ku př. právo zástavní) zaniká, neměl-li nabyvatel při zcizení o něm vědomosti (čl. 306 obch. z. odst. 1.).

11. Bylo-li zboží neb jiné věci movité kupcem při provozování jeho obchodu v zástavu dány a odevzdány, nelze dříve nabytého vlastnictví, zástavního práva neb jiného věcného práva ku těmto předmětům ku platnosti přivésti ku škodě poctivého nabyvatele nebo jeho právního nástupce (čl. 306, 2 odst. obch. z.).

Rozdíl ustanovení č. 306 obch. z. a ustanovení § 367 o. o. z. jest ten, že vedle ustanovení o. o. z. žaloba vlastnická vůči poctivému držiteli movité věci jen tehdy jest vyloučena, dokáže-li tento, že věci nabyt byl při veřejné dražbě, buď od živnostníka k takovému obchodu oprávněného nebo že ji vůbec (za úplatu) koupil od toho, jemuž ji žalobce sám k užívání, uschování neb za jiným účelem svěřil: naproti čemuž obchodní zákon ve čl. 306 nežádá, aby obchodník ku prodeji byl oprávněn, nýbrž spokojuje

se, aby zcizitel měl pouze vlastnost kupce. Jest tedy obchodní zákon pro držitele výhodnější než o. o. z., ježto nežádá, aby nabyvatel při nabývání zboží neb jiných movitých věcí živnostenské oprávnění obchodníkově zkoumal. Při tom však nesmí se přehlédnouti poslední odstavec čl. 306 obch. z., dle kterého věci ukradené a ztracené ustanovení tohoto článku se vymykají.

12. Ku zřízení ruční zástavy na movitých věcech, papírech majiteli svědčících neb indosovatelných pro pohledávku mezi kupci z obapolných obchodů vzešlou, není třeba zvláštní formy (čl. 309 obch. z.). Ostatně nežádá ani občanský zák. ku zřízení ruční zástavy na věcech movitých nebo papírech majiteli svědčících vyjma titul a skutečné odevzdání zastavené věci žádných forem (§§ 451, 452 a 1368 o. o. z.).

13. Byla-li ruční zástava mezi kupci zřízena písemně, může věřitel, je-li dlužník v prodlení, ze zástavy se hojiti, aniž by třeba bylo žaloby (čl. 310 obch. z.).

14. Bylo-li mezi kupci smluveno, že se věřitel může bez soudního řízení ze zástavy uspokojiti, smí tento, je-li dlužník v prodlení, zástavu ve veřejné dražbě aneb obchodním dohodcem neb jinou oprávněnou osobou dáti prodati.

15. Kupci přísluší pro dospělou pohledávku vůči jinému kupci retenční (zadržovací) právo ku věcem dlužníkovým, jsou-li tu podmínky čl. 313 obch. z., jakož i při pohledávce nedospělé dle podmínek čl. 314 obch. z. (čl. 313, 316 obch. z.).

IV. Výsadní práva protokolovaného kupce.

1. Právo k užívání firmy, kdežto obchodníci nižšího druhu (čl. 10 obch. z.) k označení svého obchodního závodu užívati musí svého plného jména i příjmení. (§ 44 živn. ř.)

2. Právo ustanoviti si prokuristu.

3. Právo vésti obchodní knihy. (Viz čl. Knihy obchodní.)

4. Majetková práva choti kupcovy, jehož firma v obchodním rejstříku jest zanesena, smlouvami přiznaná poznamenají se v obchodním rejstříku s tím účinkem, že mohou proti věřitelům kupcovým býti ku platnosti přivedena, při čemž jest lhostejno, byly-li tyto smlouvy uzavřeny před nebo po protokolování firmy. (§ 16 úv. zák.)

5. Úpadek kupce, jehož firma po dva roky před vyhlášením konkursu v rejstříku byla zanešena, lze ukončiti nuceným vyrovnáním (§ 208 konk. ř.).

Kuplířství.

I. Pojem.

Kuplířství je úmyslná podpora smilstva jiných lidí. Smilstvem pak sluší rozuměti netoliko nemanželské souložení, nýbrž i jiný způsob smilných skutků. Kuplířství jest tu i tehdy, bylo-li předsevzato jednání, kterým smilstvo jiných osob má býti podporováno, třebaž skutek smilstva sám ještě proveden nebyl. Obyčejně děje se kuplířství ze ziskuchtivosti; tato však není dle našeho zákona podmínkou trestnosti.

II. Kuplířství trestá se všeobecně jako přestupek, pouze některé zvláště těžké případy jsou označeny jako zločin a to:

1. Byla-li kuplířstvím vědomě svedena osoba pohlavně dosud bezúhonná;

2. dopustí-li se ho rodiče, poručníci, vychovatelé, učitelé vůči svým dětem, poručencům aneb osobám, které jim ku výchově neb vyučování